

Förändringsrapporten 2024

En undersökning om svenskarnas syn på
demokrati och samhällsförändring

FRIHAMNS
DAGARNA

novus

Räcker det att ge sitt stöd för demokratin för att det ska ske en förändring?

Hur får vi ett samhälle där många människor och olika aktörer kan föra fram sina idéer och mötas med nyfikna frågor och synpunkter som tar idéerna vidare?

Frihamnsdagarna gav opinionsundersökningsföretaget Novus uppdraget att söka reda på svaren.

Frihamnsdagarna är en mötesplats i Göteborg för fria samtal med syftet att öka förändringstakten i arbetet för ett hållbart samhälle. Temat för Frihamnsdagarna 2024 är "Be the change", det vill säga att bidra till förändringen.

Starkt stöd för demokratin

Ett svar är att det finns ett omfattande stöd för demokratin i Sverige. 95 procent instämmer helt eller delvis i påståendet att demokratin är viktig i dag och i framtiden och stödet för demokratin är likartat i alla åldersgrupper. 85 procent svarar att de har ett eget ansvar för att samhället ska förändras i den riktning som man själv önskar.

Men svaren i opinionsundersökningen visar också att de som anser att de inte kan påverka hur samhället förändras är fler än de som menar att de kan det.

Andelen som känner sig otrygg med att uttrycka sina åsikter i sociala medier är större än de som är trygga med att detsamma.

De som inte tror att samhället kommer att förändras på det sätt som man själv önskar är fler än de som har en sådan tro. Det kan tolkas som en bristande framtidstro hos många.

Önskan om ett diskussionsforum

Undersökningen visar att det finns en efterfrågan av forum där det är möjligt att diskutera samhällsfrågor. De svarande menar att det är många olika aktörer i samhället som har ett ansvar för samhällsutvecklingen.

Vid sidan av politiska beslutsfattare och enskilda individer ser många svenskar att kommuner och lokalsamhället, företag och näringslivsorganisationer,

utbildningsinstitutioner och skolor samt medier har det ansvaret. På en demokratiarena som Frihamnsdagarna är det möjligt för dessa aktörer och för individer att komma till tals och diskutera med varandra.

Vi som jobbar med Frihamnsdagarna hoppas att resultatet av denna opinionsundersökning ska bidra till förståelse för hur vi alla som verkar i samhället ska kunna bidra till en livaktig demokrati som verkar för ett hållbart samhälle. Klart är att denna undersökning kommer att diskuteras när vi möts under Frihamnsdagarna.

Daniel Levin
Styrelseordförande
Frihamnsdagarna

Bakgrund & Genomförande

BAKGRUND

Undersökningen har genomförts av Novus tillsammans med Frihamnsdagarna. Syftet med undersökningen är att undersöka målgruppens syn på samhällsutvecklingen, demokrati samt möjligheter att själv påverka utvecklingen.

RESULTAT

Resultaten levereras i en diagramrapport. Markerade signifikanta skillnader i rapporten (Kön, ålder och region inom kommunen) är i jämförelse mot totalen. *En signifikant skillnad innebär att ett värde i en undergrupp, t.ex. kön, avviker från totalvärdet i så stor utsträckning att det inte kan ses som slumpmässigt.*

Resultatet är efterstratifierat, dvs. i efterhand viktat mot kända populationstal i syfte att korrigera eventuella skevheter i stickprovet jämfört med målpopulationen.

GENOMFÖRANDE

Antal genomförda intervjuer:
1068 intervjuer

Fältperiod:
9 – 15 feb 2024

Undersökningen är genomförd via webb-intervjuer i Novus slumpmässigt rekryterade Sverigepanel, vilket garanterar representativa resultat. Detta innebär att resultaten är generaliserbara till den aktuella målpopulationen.

MÅLGRUPP

Svenska allmänheten

Ålder:
18-84 år

FELMARGINAL

Felmarginalen är ett mått på osäkerheten i en skattning av en parameter. Felmarginalens storlek beror på andelen som svarar samt antalet intervjuer som har genomförts. Nedan ses exempel på felmarginaler vid olika utfall i undersökningen:

Vid 1000 intervjuer:
Vid utfall 20/80: +/- 2,5%
Vid utfall 50/50: +/- 3,1%

Mötesplatser

Drygt sex av tio (62%) upplever åtminstone delvis att det behövs ett forum för människor, organisationer, företag, myndigheter och partier att diskutera samhällsfrågor.

Flest skulle vara intresserade av att lyssna på Magdalena Andersson (43%), Ulf Kristersson (33%) samt Jimmie Åkesson (31%).

Samhällsengagemang

Två av tre (66%) anser att sjukvården är den viktigaste samhällsfrågan.

Flest engagerar sig idag för att förändra det svenska samhället genom att avstå från att handla vissa varor (41%). Av de som saknar engagemang idag så kan också flest tänka sig att engagera sig genom att avstå från att handla vissa varor (12%).

Flest engagerar sig idag för att förändra andra människors liv genom att avstå från att handla vissa varor (32%). Av de som saknar engagemang idag så kan flest tänka sig engagera sig genom att vara volontärer (13%).

Drygt åtta av tio (85%) anser att regeringen och politiska beslutsfattare har det största ansvaret för att påverka utvecklingen i det svenska samhället följt av individer och medborgare (45%).

Demokrati

Nära samtliga (95%) instämmer i att Demokrati är viktigt i dag och i framtiden. Var fjärde (26%) instämmer i påståendet Jag tror att samhället kommer att förändras på ett sätt som jag önskar och nära fyra av tio (36%) tycker inte det.

Drygt nio av tio (92%) svarar att de känner sig trygga att yttra sina åsikter om samhället med sin familj. Var femte (22%) uppger att de känner sig otrygga med att yttra dessa åsikter med någon de inte känner. Drygt en av tre (34%) känner sig otrygg med att yttra åsikter om samhället i sociala medier.

Nära fyra av tio (37%) är rädd för att mötas av negativa konsekvenser när de uttrycker sina åsikter om samhället.

Drygt fyra av tio (45%) upplever att de kan påverka samhällets utveckling i viss utsträckning, nästan lika många upplever inte det (47%).

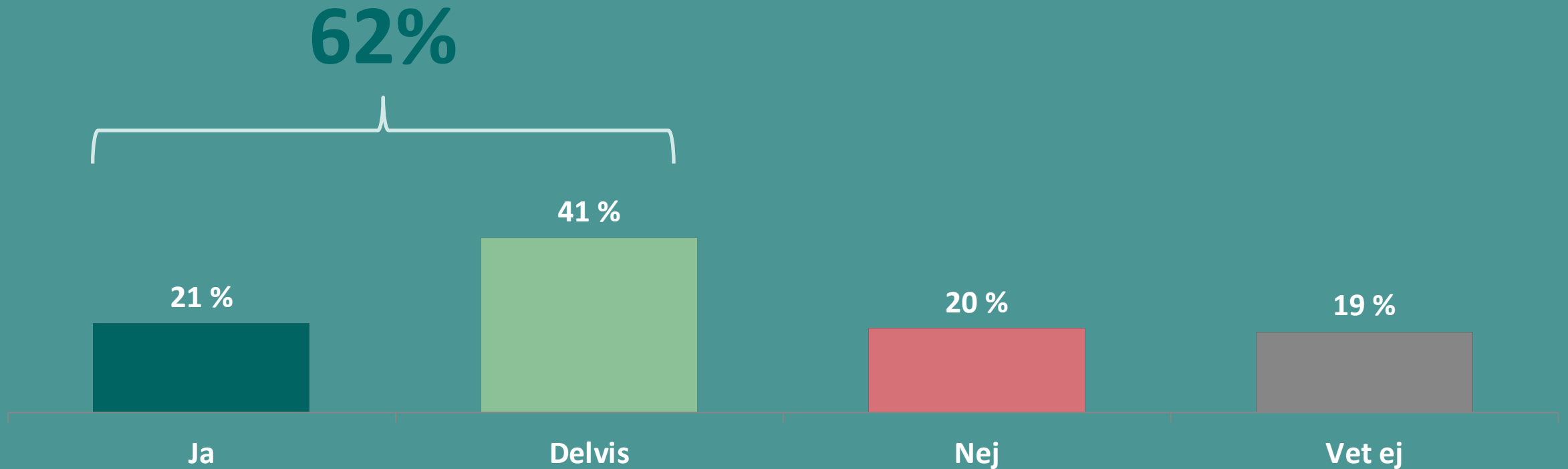
Bland de som inte upplever att de kan påverka är en återkommande förklaring att de känner sig långt ifrån beslutsfattarna och att en ensam röst endast har en liten inverkan.

Mötesplatser och samhällsengagemang

Behov av forum för att diskutera samhällsfrågor

Upplever du att det finns ett behov av ett arrangemang i närheten av där du bor där människor, organisationer, företag, myndigheter och partier kan mötas för att diskutera samhällsfrågor?

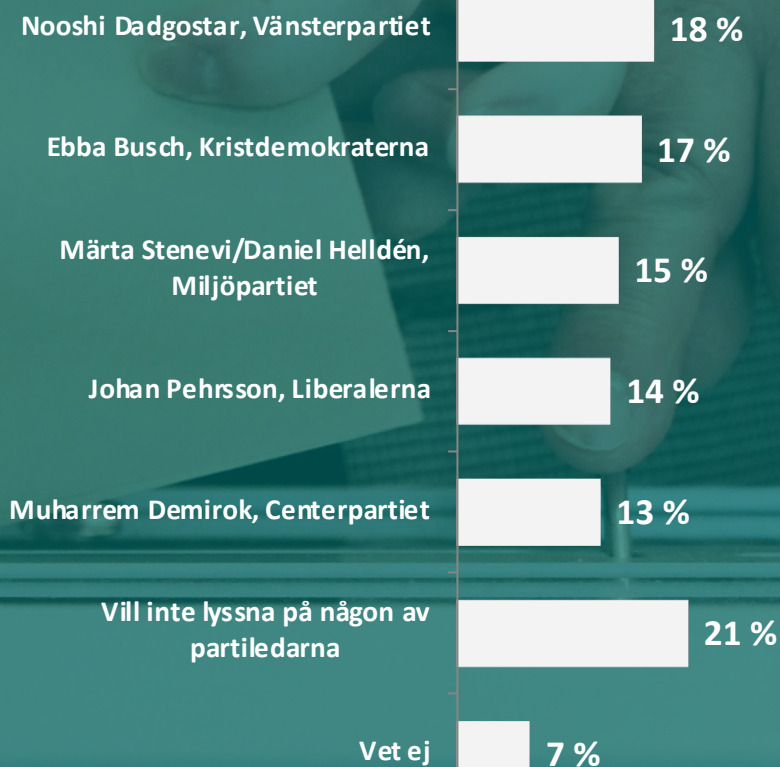
Partiledare man helst vill lyssna på

Vilken eller vilka partiledare skulle du vilja lyssna på om hen kommer till en plats i närheten av där du bor? Flera svar möjliga

**Magdalena Andersson,
Socialdemokraterna**
43%

**Ulf Kristersson,
Moderaterna**
33%

**Jimmie Åkesson,
Sverigedemokraterna**
31%

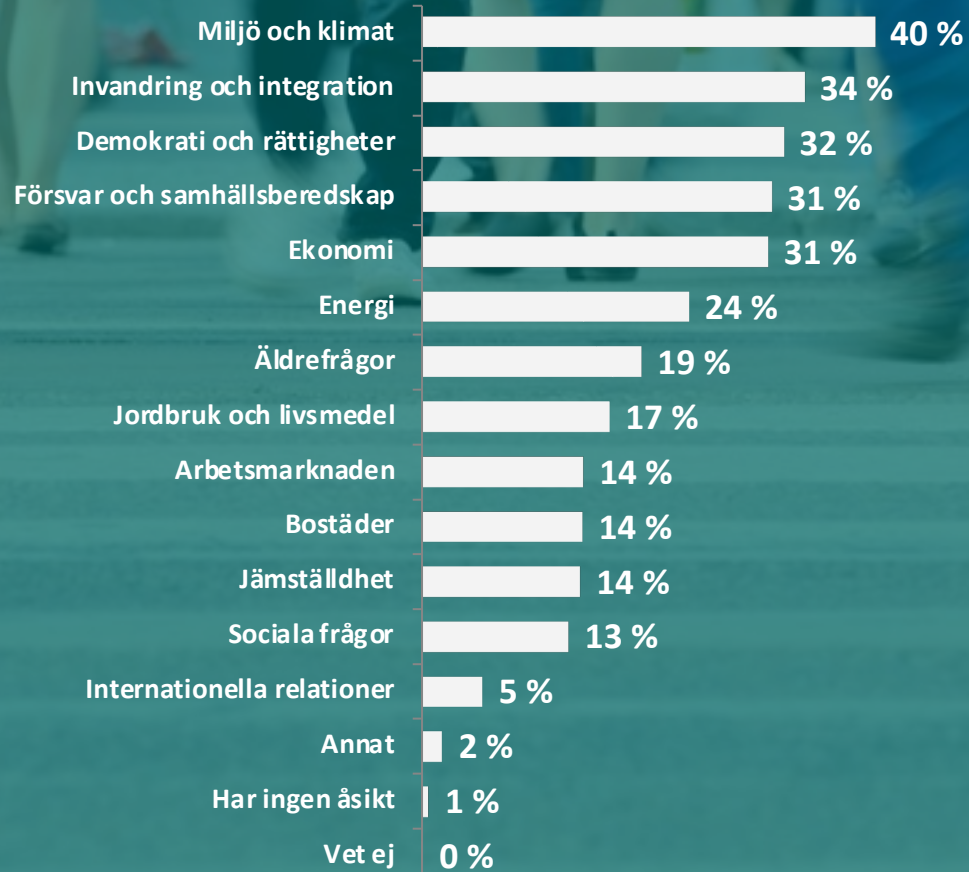
Viktigaste samhällsfrågan

Vilka av följande samhällsfrågor anser du är viktigast? – max 5 svar möjliga

Sjukvården
66%

**Skola och
utbildning**
56%

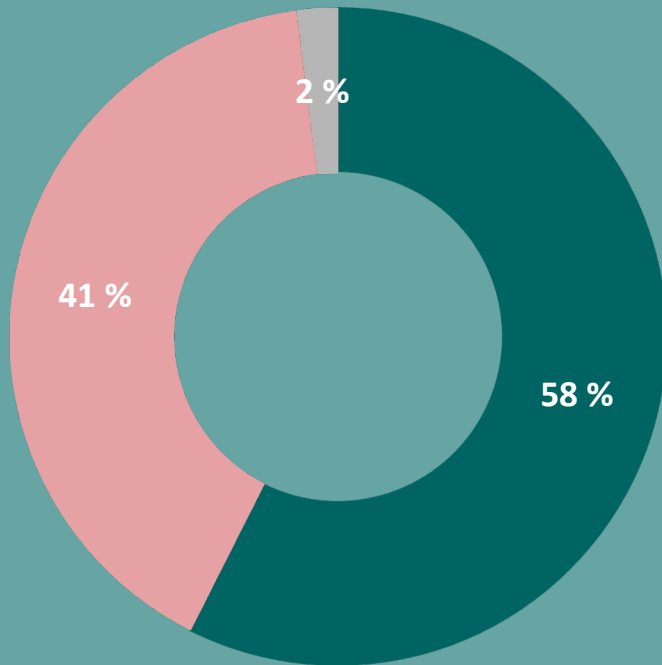
Brottsligheten
51%

Förändra det svenska samhället

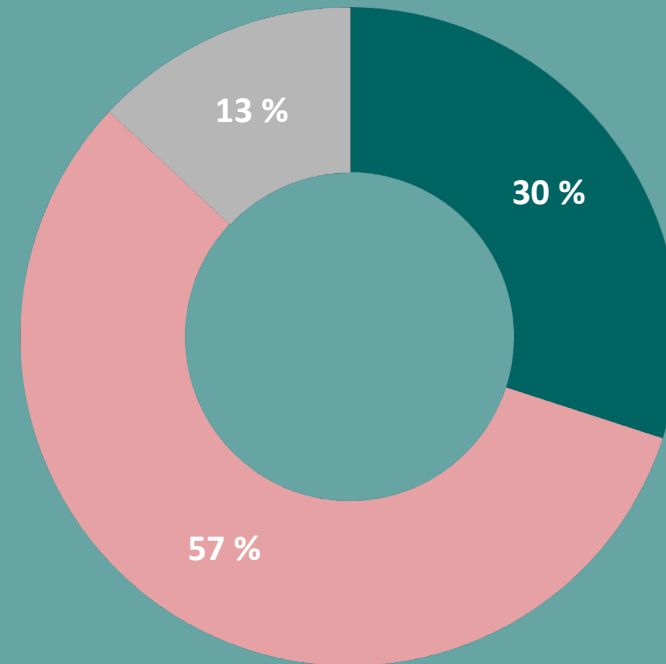
Om: Nej, jag har inget sådant engagemang

Engagerar du dig för att det ska bli en förändring i det svenska samhället?

■ Ja ■ Nej, jag har inget sådant engagemang ■ Vet ej

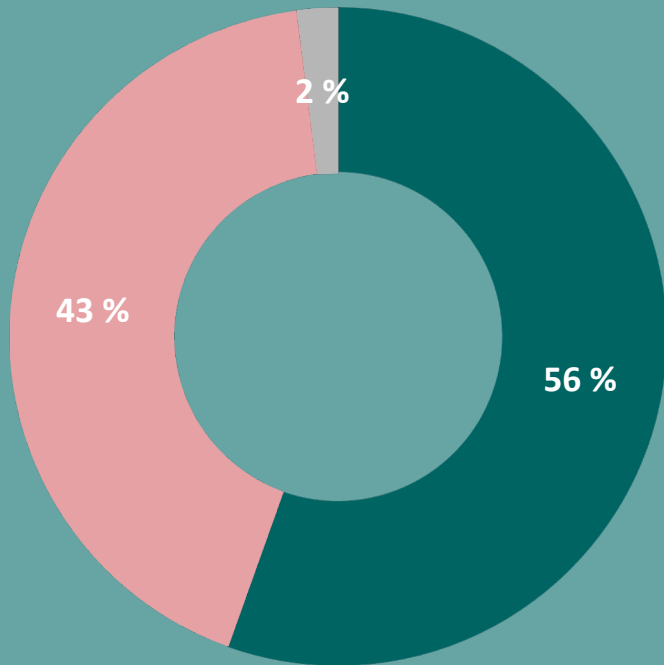
Skulle du vilja engagera dig för att det ska bli en förändring i det svenska samhället?

■ Ja ■ Nej, jag har inget sådant engagemang ■ Vet ej

Förändra andra människors liv

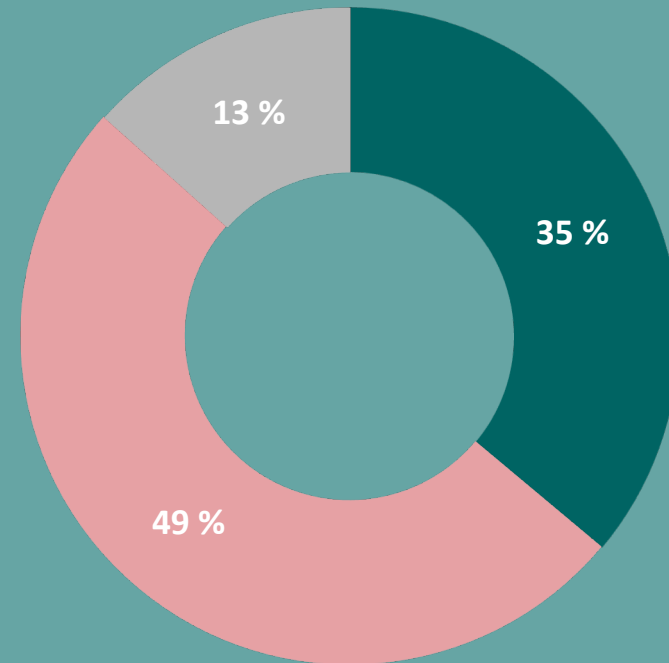
Engagerar du dig på ett sätt som förändrar andra människors liv?

■ Ja ■ Nej, jag har inget sådant engagemang ■ Vet ej

Om: Nej, jag har inget sådant engagemang

Skulle du vilja engagera dig på ett sätt som förändrar andra människors liv?

■ Ja ■ Nej, jag har inget sådant engagemang ■ Vet ej

Vilka bär störst ansvar för samhällsutvecklingen?

Vem eller vilka anser du har störst ansvar för att påverka utvecklingen i det svenska samhället i positiv riktning? Max 3 svar möjligt.

**Regeringen och
politiska beslutsfattare**
85%

**Individer och
medborgare**
45%

**Lokalsamhällen och
Kommuner**
27%

Demokrati

Framtidssyn på demokrati och samhället

Hur väl instämmer du i följande påståenden?

Instämmer Tar avstånd

Demokrati är viktigt i dag och i framtiden.

95% 1%

Jag har ett eget ansvar för att samhället ska förändras i den riktning som jag önskar.

85% 4%

Jag tror att samhället kommer att förändras på ett sätt som jag önskar.

26% 36%

Skala: Instämmer helt/ Instämmer delvis/ Varken instämmer eller tar avstånd ifrån/ Tar delvis avstånd ifrån/ Tar helt avstånd ifrån/ Vet ej

Trygghet med personer runt omkring en

I vilken grad instämmer du i följande påstående: Jag känner mig trygg med att yttra mina åsikter om samhället tillsammans med...

Min familj

Trygg

92%

Otrygg

2%

Mina vänner

87%

3%

Mina kollegor

63%

10%

Någon jag inte känner

40%

22%

Skala: 5. Mycket trygg – 1. Mycket otrygg, Vet ej

Trygghet vid samhällsengagemang

I vilken grad instämmer du i följande påstående: Jag känner mig trygg med att yttra mina åsikter om samhället i ...

En förening

Trygg

44%

Otrygg

13%

Tillsammans med andra i en demonstration eller manifestation

34%

20%

En insändare

33%

21%

Sociala medier

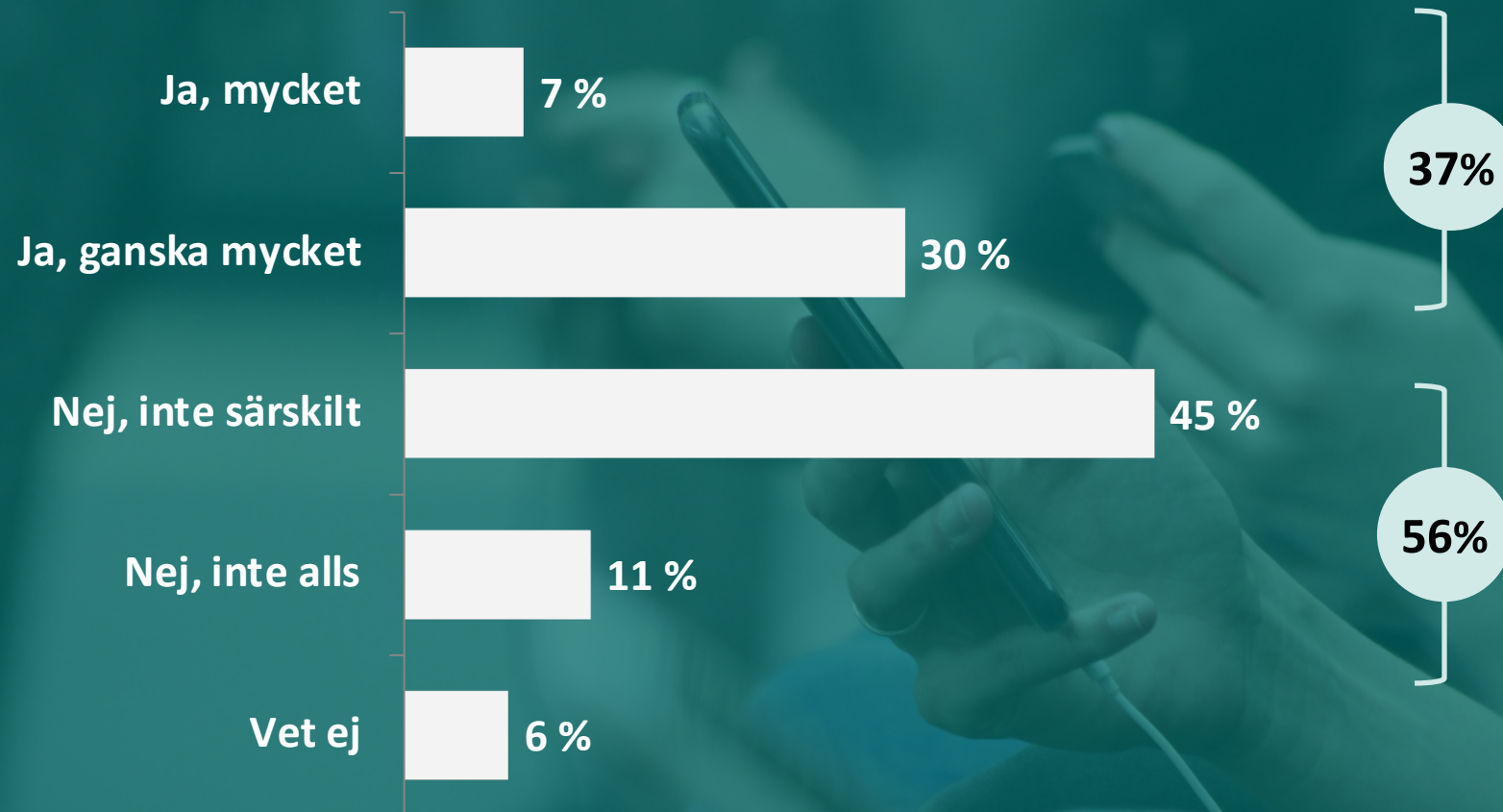
22%

34%

Skala: 5. Mycket trygg – 1. Mycket otrygg, Vet ej

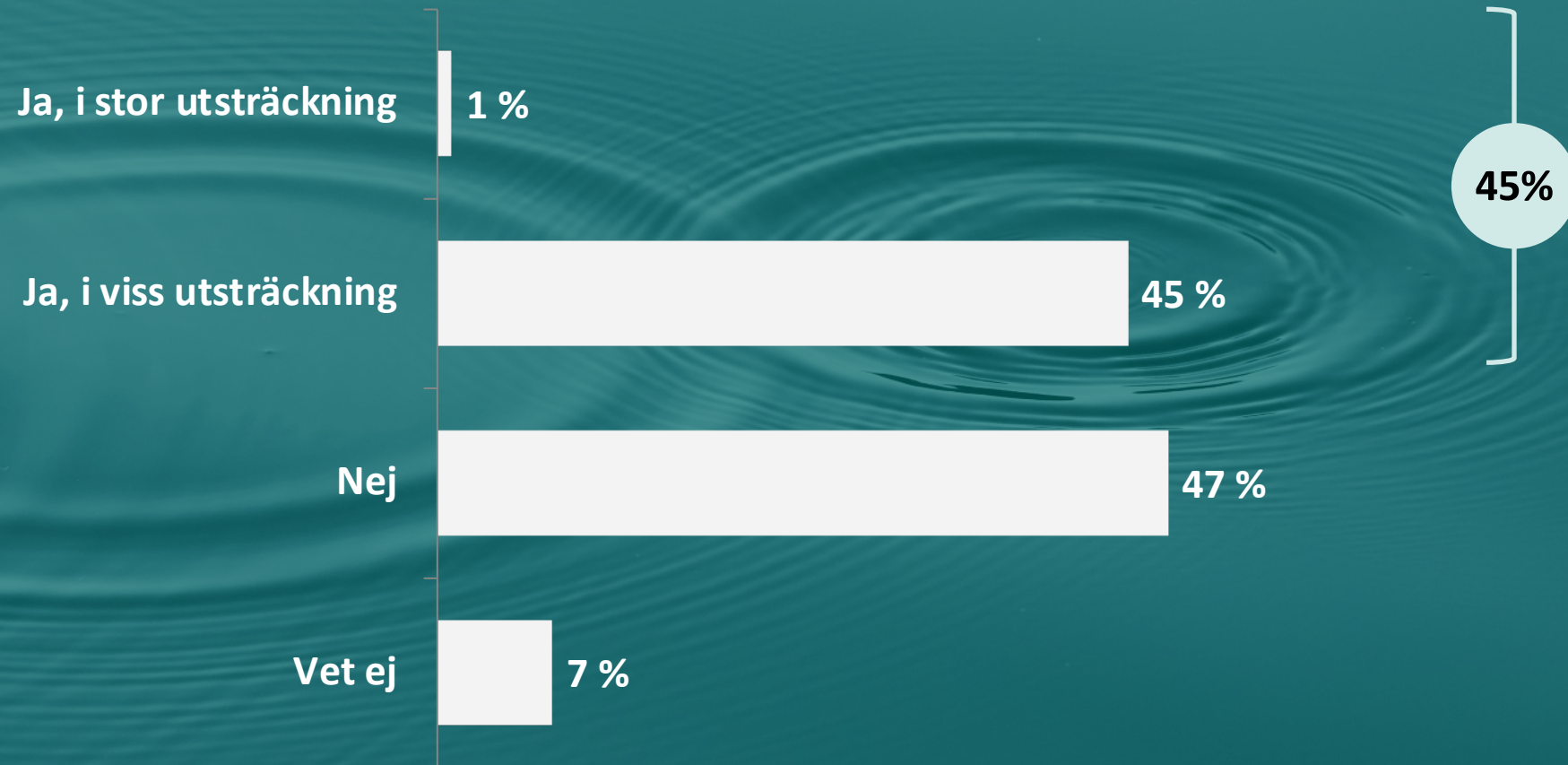
Trygghet att yttra sina åsikter

Om du uttrycker dina åsikter om samhället, är du då rädd för att du ska mötas av negativa konsekvenser (exempelvis i form av hat)?

Möjlighet att påverka hur samhället förändras

Upplever du att du kan påverka hur samhället förändras i Sverige idag?

Bland de som inte upplever att de kan påverka samhällsutvecklingen:

Hinder för att kunna påverka

Du uppgav att du inte kan påverka hur samhället förändras i Sverige idag, vad upplever du är det största hindret för att du ska kunna påverka?

Urval av citat

- ” Det är ingen som lyssnar på forskning och fakta”*
- ” Jag anser att det inte går att påverka samhället på ett betydande sätt som enskild individ. Detta behöver ske genom storskaliga organiserade initiativ”*
- ” Jag upplever att jag har för långt till beslutsfattare”*
- ” Man blir inte lyssnad på speciellt om man är gammal”*
- ” Jag upplever att det finns en mycket snäv åsikts och värderingskorridor. Idéer och värderingar utanför den bekämpas aktivt av media, politiker, fackförbund et”*
- ” Det handlar inte om demokrati längre utan om sociala medier och influencers som skriker och politiker som följer dem*
- ” En röst gör varken från eller till”*

Bland de som upplever att de kan påverka samhällsutvecklingen:

Hur man upplever att man kan påverka

Du uppgav att du kan påverka hur samhället förändras i Sverige i dag. På vilket sätt upplever du att du kan påverka?

Urval av citat

” Genom att föra fram mina åsikter i olika forum och genom mitt eget exempel”

” Välja ekologiska varor och handla mer begagnat.”

” Genom att prata med andra människor, vara aktiv på sociala medier, engagera mig i förening, vara medlem i förening. Rösta vid val.”

” Rösta. Kontakta politiker. Rösta med plånboken. Föregå med gott exempel.”

” Rösta, göra aktiva val i min konsumtion av varor och livsmedel, välja att engagera mig i de föreningar eller grupper som jag känner driver rätt frågor på rätt sätt”

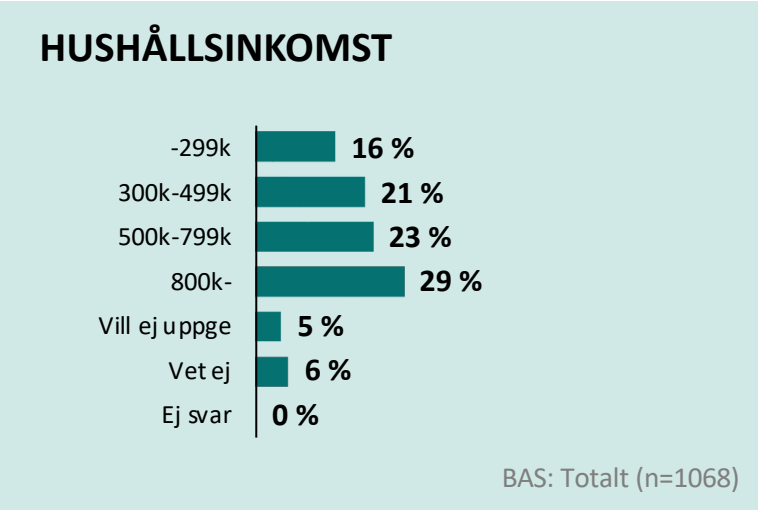
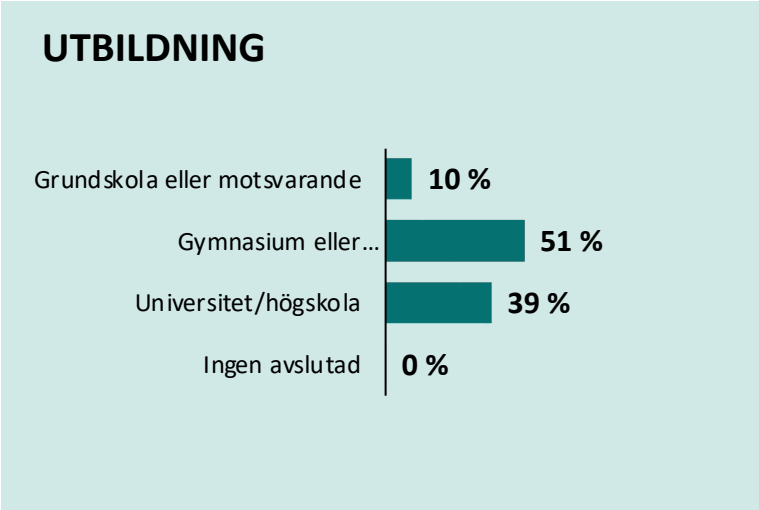
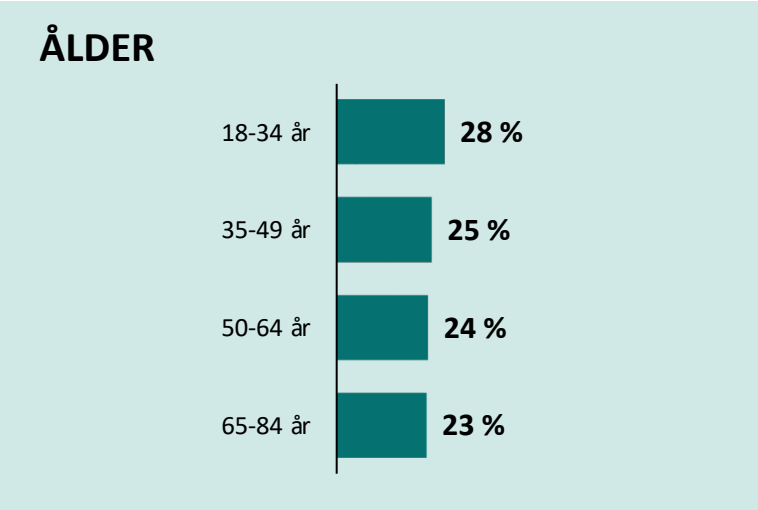
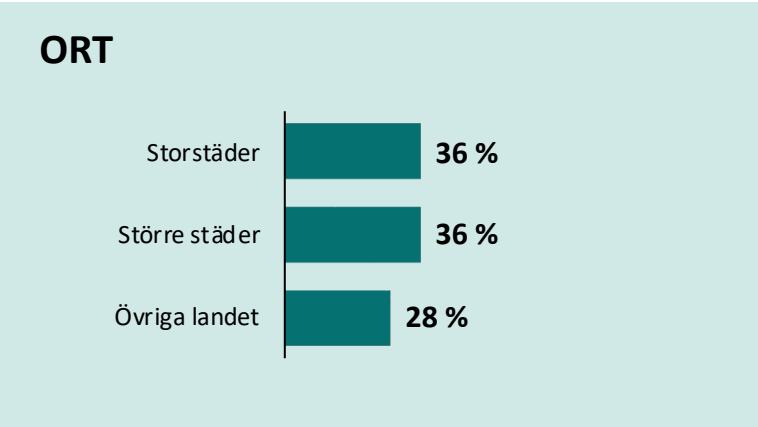
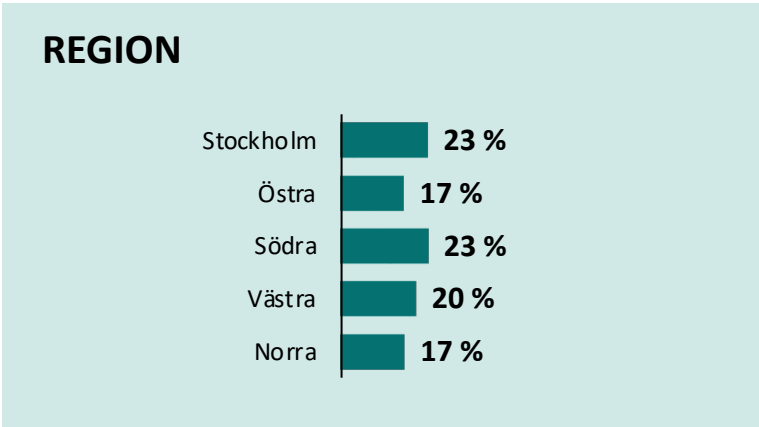
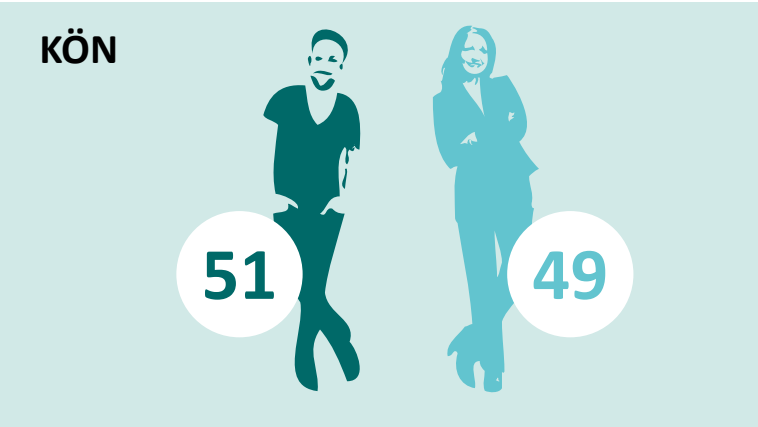
” Jag tror att varje människa har inverkan. Tror att man måste tro att man kan påverka!”

” Påverkan är på det stora hel minimal. Men det är ändå en påverkan. Framförallt handlar den om möjligheten att påverka familj, vänner och kollegor. I mitt fall som lärare även elever.

Bakgrundsfrågor

Bakgrund

Om Novus undersökningar

Vi på Novus älskar frågor

Kontakter på Novus

Rådgivare

Lovisa Brunnberg

Mobil: +46 720 70 04 32

E-post: lovisa.brunnberg@novus.se

Projektledare

Erik Nygren

Mobil: +46 72 147 70 55

E-post: erik.nygren@novus.se

Begreppsförklaring

I Novus rapporter redovisar vi ofta skillnader mellan olika värden, något vi kallar för statistiskt säkerställda skillnader, statistiska signifikanser eller att något "inte är inom felmarginalen".

Konfidensgrad

Novus standard är 95% konfidensgrad, vilket innebär att det sanna värdet för populationen med 95% sannolikhet ligger inom det intervall som ges av stickprovets värde $\pm$ felmarginalen. Att använda 95% konfidensgrad motsvarar en signifikansnivå på 5%.

Vad är en felmarginal?

Felmarginalen är ett mått på osäkerheten i en skattning av en parameter. Exempelvis blir felmarginalen vid ett stickprov på 1000 individer, på 5% signifikansnivå, för följande utfall:

20/80: $\pm$ 2,5%

50/50: $\pm$ 3,1%

Är det statistiskt säkerställt?

Om en skillnad är större än felmarginalen är skillnaden statistiskt säkerställd. En statistiskt säkerställd skillnad mellan två olika värden innebär att det är en skillnad som troligen inte enbart kan förklaras av slumpen. Det som är säkerställt är således att det finns en skillnad, inte själva storleken.

Kort om Novus Sverigepanel

Novus Sverigepanel består av ungefär 50 000 panelmedlemmar. Novus rekryterar kontinuerligt nya medlemmar och använder obundna slumpmässiga urval, dvs. ingen självrekrytering. Detta för att panelen ska leverera resultat som är riksrepresentativ i avseende ålder, kön, region och åsikter. Det är viktigt att ha full kontroll över urvalet och det krävs dessutom ett slumpmässigt rekryterat urval för att kunna redovisa statistiska felmarginaler.

Novus rekryterar panelmedlemmarna via telefonintervjuer, sms-inbjudan samt postala utskick med personlig kod.

Eventuella skevheter i panelstruktur avhjälpas genom att ett riksrepresentativt urval dras från panelen samt av att resultatet viktas.

Läs gärna mer på
novus.se/metoder/sverigepanel/

Vi vårdar vår panel väl genom så kallad panelmanagement. Det innebär bland annat att vi ser till att man inte kan delta i för många undersökningar under en kort period, inte heller i flera liknande undersökningar. Vi har också ett system för belöningar till panelen.

Undersökningsgenomförande

Novus utgår från ett slumpmässigt urval i målgruppen från panelen. Dessa får en inbjudan till undersökningen via e-post. Inbjudan innehåller information om hur lång tid undersökningen tar att besvara, sista svarsdatum samt en länk som man klickar på för att komma till frågeformuläret. Man kan besvara alla frågor på en gång alternativt göra paus och gå tillbaka till frågeformuläret vid ett senare tillfälle.

När datainsamlingen är klar påbörjas databearbetningen. Därefter produceras tabeller och en rapport sammanställs.

Kort om kvalitet i webbpaneler

Novus Sverigepanel håller hög kvalitet. Vi genomför kontinuerligt kvalitetskontroller och valideringar av både panelen och de svar som paneldeltagarna ger.

I jämförande studier har vi konstaterat att panelmedlemmarna i Novus panel ägnar tillräckligt med tid på sig för att svara på frågor noggrant och att det också finns en logik i svaren (exempel: om man tycker om både glass och choklad, då tycker man också om chokladglass). I andra paneler, bl.a. de som är självrekryterade ser vi inte denna logik i samma utsträckning.

En öppen panel stimulerar även proffstyckare som är ute efter att påverka och/eller respondenter som främst prioriterar belöning. Undersökningsföretagen ska mäta, inte påverka.

Novus panelmedlemmar besvarar i genomsnitt 12 undersökningar per år, vilket är betydligt färre undersökningar än i många andra paneler. Novus använder även karantänsregler så en panelmedlem som lärt sig något i en tidigare undersökning inte sedan får en uppföljande undersökning i samma ämne.

Några viktiga checkpoints när man genomför webbundersökningar i paneler:

- Panelen ska vara slumpmässigt rekryterad för att kunna leverera resultat som är riksrepresentativa
- Undersökningsföretaget ska för varje enskild undersökning bjuda in ett slumpmässigt urval.
- Panelmedlemmarna ska inte få för många undersökningar eller liknande undersökningar.
- Panelen ska skötas med ett bra panelmanagement avseende panelsupport, belöningar, validering av svar osv.
- Tid för fältarbetet (genomförandet av intervjuer) ska alltid redovisas och helst innehålla både vardagar och helgdagar.

FRIHAMNS
DAGARNA

